

Utlåtande 2011:43 RI (Dnr 019-2359/2010)

Införande av majoritetsstyre i Stockholms stad

Motion (2010:34) av Paul Lappalainen (MP)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2010:34) av Paul Lappalainen (MP) om ”Införande av majoritetsstyre i Stockholms stad” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Föredragande borgarrådet Sten Nordin anför följande.

Ärendet

Paul Lappalainen (MP) har i en motion (2010:34) föreslagit att en arbetsgrupp bör tillsättas i syfte att utreda och föreslå riktlinjer som ska leda till att majoritetsstyre införs i Stockholms stad.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret anser att en förändring i linje med motionärens intentioner skulle riskera minska oppositionens möjligheter till information och delaktighet i tidigare skeden, vilket inte torde gynna demokratin i Stockholm.

Mina synpunkter

Den politiska styrningens utformning är något som inte diskuteras särskilt ofta i Stockholms stad. Av den anledningen är Paul Lappalainen motion ett lov- värt inslag i en debatt som vi kanske borde föra mer frekvent. Den politiska styrningen, precis som den demokratiska utformningen av vårt valsystem, behöver debatteras och diskuteras ofta för att dess legitimitet ska kunna accepteras och delas av alla.

Att förändra den politiska styrningen i Stockholms stad skulle emellertid vara en stor apparat. Krav skulle även ställas på bred politisk förankring eftersom stabilitet är eftersträvansvärt när det gäller stadens styrmodeller. Att då införa ett system som inte har någon politisk tradition i vare sig staden eller Sverige i övrigt skulle vara ett allt för stort steg att ta på en gång.

Som stadsledningskontoret skriver skulle även oppositionens möjlighet till insyn och inflytande i den politiska processen riskera att minska vid ett eventuellt införande av majoritetsstyre. Något som inte torde gagna demokratin i staden som helhet.

Oppositionen har i Stockholm, via kommunstyrelsen och borgarrådsberedningen, möjlighet att driva ett aktivt oppositionsarbete, samtidigt som de hela tiden är informerade om vad som händer. Jag tror därför att det vore olyckligt, både ur oppositionens och ur stadens synvinkel, att ändra på utformningen av vår nuvarande politiska styrningsmodell.

Bilaga

Motion (2010:34) av Paul Lappalainen (MP)

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Per Bolund* (MP) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. att kommunfullmäktige tillsätter en parlamentarisk demokratiutredning med uppdrag att föreslå
 - a. förändringar som gör att kommunfullmäktige får ett tydligare reellt inflytande
 - b. hur stockholmarna ska få bättre insyn i tydligare kunna påverka politiska beslut

- c. hur Stockholms stad ska uppmuntra till folkinitiativ
2. att demokratiutredningen får i uppdrag att lämna en slutrapport i december 2012.
3. att alla partier i kommunfullmäktige blir representerade i utredningen
4. att ordförande för utredningen utses av oppositionen
5. att kommunfullmäktiges presidium återkommer till kommunfullmäktige med förslag till direktiv till utredningen samt tilldelar utredningen nödvändiga resurser för arbetet
6. att i övrigt anföra

Paul Lappalainenens motion kan ses som ett uttryck för behovet av att förändra den demokratiska ordningen i Stockholm. Det kan finnas flera sätt att tillfredsställa syftet med Paul Lappalainenens motion, nämligen att ge kommunfullmäktige – kommunens högsta beslutade organ – ett reellt inflytande över de beslut som ska fattas.

Finansborgarrådet skriver i sina synpunkter att ”oppositionen hela tiden är informerad om vad som händer”. Detta är inte en verklighet som vi i oppositionen känner igen. Att oppositionen har två arbetsdagar på sig att komma med förslag till beslut före borgarrådsberedningens sammanträde innebär inte att oppositionen är informerad om vad som händer.

I själva verket är borgarrådsberedningen och kommunstyrelsen rena beslutsmöten utan diskussionsmöjligheter. Mötena föregås sällan av kontakter mellan majoriteten och oppositionen i syfte att finna hållbara långsiktiga lösningar i frågor som är viktiga för stockholmarna. Gemensamma beredningar mellan oppositionen och majoriteten är mycket sällsynta.

I facknämnderna och stadsdelsnämnderna är det upp till ordföranden och den rådande kulturen i respektive nämnd om och hur oppositionen blir involverade i beredning och beslutsfattande.

Jämfört med många andra kommuner i Sverige har Stockholm ett stort demokratiskt underskott, vilket vi som politiker kan och bör göra något åt. Att utveckla demokratin och stockholmarnas möjlighet att påverka politiska beslut är en viktig och stor uppgift för de politiska partierna och för staden. Särskilt i en så stor stad som Stockholm bör det kontinuerligt bedrivas ett arbete för att involvera invånarna i beslutsprocessen, både om den långsiktiga utvecklingen och i frågor som är viktiga här och nu. I Stockholm, med sin mångfald av människor, krävs det både kunskap och fantasi för att göra politiken lättillgänglig och begriplig så att fler ska kunna involvera sig i vår gemensamma framtid.

Den nya möjligheten till folkinitiativ och andra sätt för stockholmarna att direkt påverka och komma med förslag på lösningar bör vara en viktig del i utredningens arbete.

Vi föreslår att kommunfullmäktige tillsätter en demokratiutredning med uppdrag att finna sätt att förnya och utveckla demokratin i Stockholm och återkomma till kommunfullmäktige med konkreta förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2010:34) av Paul Lappalainen (MP) om ”Införande av majoritetsstyre i Stockholms stad” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i detta utlåtande.

Stockholm den 23 februari 2011

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Kerstin Tillkvist

Reservation anfördes av *Emilia Hagberg* och *Stefan Nilsson* (båda MP) med hänvisning till reservationen av (MP) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (V) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att besluta följande

1. Delvis bifalla motionen
2. Tillsätta en parlamentarisk demokratiutredning som förutsättningslöst utvärderar majoritetsstyrets införande 1994 och dess för- respektive nackdelar
3. Göra en utvärdering av följderna av privatiseringen samt införandet av olika kundvalsmodeller och hur detta har påverkat relationen mellan politiken, förvaltningen samt medborgaren.
4. I övrigt komma med förslag till hur demokratin kan utvecklas i Stockholms stad och bli mer transparent för medborgare i allmänhet genom offentliga nämndmöten och bolagsstämmor.
5. Därutöver anföra följande

Det har nu gått 14 år eller 4 mandatperioder sedan majoritetsstyre infördes i Stockholm. Sedan 1972 har majoriteten skiftat vid varje val ända fram till det senaste valet då den borgerliga majoriteten med knapp majoritet blev omvald. Ett av huvudargumenten för införandet av majoritetsstyre 1994 var att det skulle bli tydligare för medborgarna vem/vilka som stod för besluten. Det skulle bli lättare att utkräva ansvar osv.

Tidigare delade man på borgarrådsposterna/rotlarna enligt ett visst system och det fanns en dialog över blockgränserna som många gånger gjorde det lättare att fatta långsiktiga bra beslut i synnerhet i infrastrukturfrågor, även om det inte var helt kom-

plikationsfritt. Fördelen med detta system var att det politiska klimatet inte blev så polariserat som det är idag och besluten blev ofta bättre för stockholmarna.

Idag får politiken ofta samma kortsiktiga karaktär som präglar näringslivets kvartalskapitalism, där partierna till varje pris ska profilera sig och driva igenom sin politik oavsett konsekvenser. Enligt våra erfarenheter vågar tjänstemän och förvaltning många gånger inte protestera trots att förslagen inte är ordentligt utredda. Dualismen (dialogen mellan politikern-tjänstemannen) inom förvaltningarna tenderar att försvinna och risken för att dåliga beslut drivs igenom ökar. Låt oss därför tillsätta en demokratiutredning och se hur vi kan utveckla demokratin nu och för framtiden för stockholmarnas bästa.

ÄRENDET

Paul Lappalainen (MP) har i en motion (2010:34) föreslagit att en arbetsgrupp bör tillsättas i syfte att utreda och föreslå riktlinjer som ska leda till att majoritetsstyre införs i Stockholms stad.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret tjänsteutlåtande daterat den 27 november 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret konstaterar att frågan om stadens politiska styrning ytterst är en fråga för stadens politiska ledning.

Villkoren för det demokratiska beslutsfattandet på lokal nivå förtjänar en livaktig och kontinuerlig diskussion. De beslut som fattas i Sveriges kommuner berör medborgarna konkret i vardagen. Hur dessa beslut fattas är därför givetvis av betydelse.

Demokratins grund är självbestämmande medborgare i ett civilt och samhälleligt sammanhang. Politikens ansvar ligger främst i att dra upp spelreglerna och de övergripande målsättningarna och att göra de avvägningar som inte lämpar sig för individuella beslut.

Sedan avskaffandet av samlingsstyret 1994 har, som motionären beskriver, enbart majoritetens borgarråd rotelansvar och oppositionens främsta företrädare det inte. Däremot deltar såväl majoritetens som oppositionens företrädare i diskussioner och får information i kommunstyrelsen, liksom genom särlagstiftning för Stockholms kommun, borgarrådsberedningen, vilket enligt stadsledningskontoret är positivt för den demokratiska processen. Fler politiska ståndpunkter görs hörda i processen, vilket torde leda till såväl bättre debatt och beslut i kommunfullmäktige.

En förändring i linje med motionärens intentioner skulle riskera minska oppositionens möjligheter till information och delaktighet i tidigare skeden, vilket inte torde gynna demokratin i Stockholm.

Ordningen med ansvariga borgarråd med rotelansvar tydliggör visavi medborgarna vilka förtroendevalda som är ytterst ansvariga för respektive frågor. Transparensen är bra då det är relativt enkelt att identifiera ansvarig i dagens system.

Därutöver utgör stadens borgarrådsberedning krisledningsnämnd, i vilken det är av stor betydelse att en stor majoritet av kommunfullmäktiges partier finns representerade.

Stadsledningskontoret anser inte att en process för att ersätta dagens politiska be-

slutsfattande med ett system i enlighet med motionärens intentioner bör startas. Kommunfullmäktige föreslås därför anse motionen av Paul Lappalainen (MP) anses besvarad med hänvisning till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2010:34

2010:34

Motion av Paul Lappalainen (mp) om införande av majoritetsstyre i Stockholms stad

Dnr 019-2359/2010

Systemet med ett kollektivt ledarskap bland alla partier är en kvarleva från en annan tid. Det skulle skapa mer tydlighet om kommunstyrelsen utgörs av partiet/partierna som leder stadens politiska verksamhet. Ungefär som på nationell nivå där regeringen består av en koalition av partier som utgör en majoritet i riksdagen.

Förr i världen hade man ett kollektivt ledarskap bestående av alla partier, där det även fanns ett rejält politiskt rotelansvar. Så är det inte idag. Vi har oppositionsborgarråd som sitter med i kommunstyrelse. Deras ansvar är att opponera. Kommunstyrelsen är inte det mest lämpliga forum. Sverige är det enda land i Europa som håller kvar vid denna blandform av konstitutionella lösningar. I Oslo finns goda erfarenheter av majoritetsstyre sedan flera mandatperioder.

Enligt professor Henry Bäck har de utvärderingarna som gjorts i Oslo, Bergen och Nordland fylke där man tillämpar parlamentarismen, pekat på ett flertal positiva faktorer. Politiken sägs ha blivit livligare och debatterna i fullmäktige intressantare. Detta i sig kan vara viktig att fundera över. Vid sista budgetdebatten i Stockholm, dvs. politikens årliga höjdpunkt, fanns det fler journalister än medborgare bland åskådarna. Resultaten från Oslo visar också på tydligare ansvarsfördelning, större inflytande över administrationen och ökad tydlighet gentemot väljarna. Dessutom har inte konfliktnivån blivit högre i politiken.

I varje fall så länge partierna har det så svårt att höra vad de andra säger på andra sidan gränsen i Stockholm verkar det vara onödigt med en ”opposition” i kommunstyrelsen.

Grundtanke går ut på att

- Styrelsen består enbart av ledamöter från det (de) parti(er) som ingår i majoriteten.
- Inom styrelsen fördelas det politiska ansvaret för olika sakområden mellan ledamöterna.
- Oppositionen måste beredas insyn t ex genom fullmäktigeberedningar.
- I beredningarna är partierna representerade utifrån antalet röster i fullmäktige.

Det skulle finnas flera fördelar. Detta skulle göra att skiljelinjer mellan partier tydliggörs för väljarna och att det blir lättare att utkräva ansvar. Fullmäktige blir det forum där den viktigaste politiska debatten förs. Arbetet i fullmäktige blir mer meningsfullt genom beredningsarbetet. Styrelsen kan agera mer effektivt och kraftfullt. Den politiska styrningen av förvaltningen stärks. De politiker i styrelsen som har huvudansvaret för olika verksamheter får bättre förutsättningar att ta ett sektorsövergripande ansvar.

Majoritetsstyre skulle underlättas om kommunallagen ändras. Men det går även utan en förändring i kommunallagen så länge som lagen om proportionella val följs. Det är inte lämpligt att införa majoritetsstyre mitt under en mandatperiod. Man bör i god tid före 2014 års val bestämma sig om man vill pröva majoritetsstyre för nästa mandatperiod.

Naturligtvis krävs en stor enighet mellan partierna. En arbetsgrupp skulle kunna utveckla riktlinjer för hur detta kan genomföras och hur oppositionen kan beredas insyn.

Med hänsyn till ovan yrkar jag

- att en arbetsgrupp bestående av representanter från alla partier utses för att utreda och föreslå riktlinjer som kommer att leda till majoritetsstyre i Stockholm från och med valet 2014.

Stockholm den 14 oktober 2010

Paul Lappalainen